

SVETOVNI DAN AIDSA 1990

ŽENSKÉ IN AIDSA**Izziv človeštvu**

Svetovna zdravstvena organizacija ocenjuje, da je na vsem svetu z virusom HIV okuženih prek osem milijonov odraslih – med njimi nekaj več kot tretjina, se pravi tri milijone, žensk. Pričakujemo, da bo v letih 1990 in 1991 za aidsom zbolelo 500 000 ljudi, med njimi 200 000 žensk. Do konca leta 1992 bo imelo aids že 600 000 žensk, do leta 2000 pa bo bolnih prav toliko žensk kot moških.

Visok odstotek okuženih z virusom HIV med nosečimi ženskami, s kakršnim se srečujemo v podsaharski Afriki in v nekaterih karibskih deželah, pomeni tudi visok odstotek okuženih novorojenčkov in večjo smrtnost dojenčkov, kar bo nedvomno pogubno vplivalo na sestavo tamkajšnjega prebivalstva. Ocenjujejo, da bo aids v osrednji in vzhodni Afriki v devetdesetih letih pobil 1,5 do 3 milijone žensk v plodni dobi, za katerimi bo ostalo na milijone sirot. V industrializiranih deželah je odstotek žensk, okuženih z virusom HIV, še nizek, a narašča, še zlasti med mestnim prebivalstvom, kjer je višja tudi pogostnost drugih spolnih bolezni in razširjeno vbrizgavanje mamil.

Kajpak pa o aidsu pri ženskah ne moremo govoriti le v okviru številke, kajti z virusom HIV okužene ženske niso le bolnice, ampak bitja, ki v družbi in družini opravljajo številne vloge kot negovalke, vzgojiteljice, žene, matere in delavke. Prav zaradi njihovega položaja v družini in družbi jih okužba z virusom HIV še posebej prizadene. Tam, kjer je njihov položaj še posebej nizek, so, kar se tiče infekcije z virusom HIV, tako rekoč »socialno ranljive«. Vloga ženske ni v vseh družbah enako podrejena, učinki te podrejenosti pa so si precej podobni. Mednje spadajo: neenake možnosti za izobraževanje, neenak dostop do informacij in uslug na področju zdravstva, znanja, socialnih pravic in tako naprej. Sem nedvomno spada tudi dostopnost informacij o zaščiti pred okužbo z virusom HIV. Stigmati-

zacija, ki spremlja aids, ženske izpostavlja diskriminaciji, socialnemu zavračanju in drugim kršitvam njihovih pravic. Novembra 1989 je bila v Parizu ustanovljena Mednarodna konferenca za matere in otroke z aidsom; ustanovitelja sta francoska vlada in Svetovna zdravstvena organizacija. Konference so se udeležili ministri za zdravstvo ali njihovi namestniki in pa znanstveniki z vsega sveta. Na koncu srečanja so udeleženci ugotovili, da aids zavzema pandemične razsežnosti – in je tesno povezan s problemi zlorabe drog ter še zlasti pogubno vpliva na ženske, otroke in družine ter skupaj s objavili *Pariško deklaracijo o ženskah, otrocih in aidsu*.

Maja 1990 je resolucijo o ženskah, otrocih in aidsu sprejela tudi 43. svetovna zdravstvena skupščina – seveda v zvezi s pariško deklaracijo, ki je poudarila pomembnost integralnega pristopa k zdravju žensk. Ta resolucija je pozvala vseh 166 članic Svetovne zdravstvene organizacije, naj poskrbijo za to, da bodo programi za nadzor nad okužbami z virusom HIV in aidsom usklajeni z drugimi programi, ki se tičejo žensk, otrok in družine.

Zanemarjanje zdravstvenega varstva žensk, še zlasti v revnih deželah, je v zadnjih letih začelo zbujati pozornost predvsem zaradi visoke smrtnosti mater ob porodu – zaradi dejstva, da ogromno mater umre zaradi bolezni med nosečnostjo in zapletov med porodom, zgolj zaradi tega, ker za njihovo zdravje in za načrtovanje družine nihče ne skrbi. V nerazvitem svetu so zapleti med nosečnostjo in porodom pogost vzrok smrti žensk v rodni dobi. V nekaterih deželah v razvoju je tveganje, ki čaka žensko zaradi tega, ker je zanosila, kar 200-krat višje, kot bi bilo, če bi živela v razviti deželi. Neuspešna prizadevanje, da bi bili med posameznimi porodi dovolj dolgi presledki in da bi bilo njihovo število razumno omejeno, zvišujejo tveganje za zaplete in smrt. Večina smrti med porodom je povsem nepotrebnih.

Posledice bolezni, ki so povezane z okužbo z virusom HIV, bodo položaj vsepovsod nedvomno poslabšale, še zlasti pa v revnih okoljih. Smrtnost mladih žensk zaradi aidsa v nekaterih mestnih okoljih je že višja od smrtnosti zaradi srčnožilnih bolezni in raka.

Zato si moramo vsi skupaj prizadevati za spolnjevanje prioritarnih nalog zdravstvenega varstva žensk, pri čemer morajo sodelovati tudi ženske same in njihove organizacije. To pomeni predvsem ustrezno zdravstveno zaščito med nosečnostjo in porodom, vzgojo o preprečevanju okužbe s spolnimi boleznimi in virusom HIV in svetovanje o pravilni prehrani. Ženskam, okuženim z virusom HIV, mora biti dostopna zdravstvena služba, kjer jim bodo svetovali glede kontracepcijskih metod in jim nudili psihosocialno oporo, tako da se bodo lahko same ozaveščeno odločale o vprašanih glede svojega zdravja in zdravja otrok, če jih imajo. Prav tako pomembno je, da ženske in moški, okuženi z virusom HIV, ne postanejo žrtev diskriminacije in so deležni zares zavzete skrbi.

Nenazadnje pa so ženske tudi tiste, ki bodo prevzele večji del bremena nege in skrbi za okužene z virusom HIV in obolele za aidsom, pa tudi za osirotele otroke; na njihova pleča se bo zvrnilo tudi socioekonomsko breme, ki ga pomeni pandemija aidsa. Zato je neogibno potrebno, da so ustrezno informirane, izurjene in da so jim na voljo sredstva, s pomočjo katerih bodo lahko spolnjevale svojo vlogo skrbnic na manj izčrpujoč, bolj human in učinkovitejši način.

Dr. Angèle Petros-Barvazian,
direktorica Oddelka za zdravje
družine pri Svetovni zdravstveni organizaciji